

Hooi als hoofdmoot in rantsoen koeien én geiten

Een alledaags bedrijf is de Speiboerderij van vader Wim, dochter Lore en zoon Jasper De Middelmeer uit Sint-Lievens-Esse beslist niet. Waar de ene na de andere veehouder in Vlaanderen voor schaalvergroting gaat, kozen zij voor verbreding. Ze melken nu koeien én geiten, voeren hooi in plaats van graskuil en werken daarbij biologisch.

TEKST INGE VAN DRIE

De ligboxenstal oogt volledig uitgestorven. Ondanks het grijze, druilerige weer is er geen koe te bekennen. Alle melkkoeien lopen buiten in het licht glooiende landschap aan de voet van de Vlaamse Ardennen. Het contrast met de geitenstal is groot. Daar bruist het binnen van levendigheid. 'Als het ook maar een spatje regent, komen alle geiten binnen. Die houden niet van slecht weer', zegt Lore De Middelmeer met een glimlach. De Vlaamse veehoudster werkt inmiddels lang ge-

noeg met de geiten om hun gedrag te kennen. Zeven jaar geleden breidden Wim De Middelmeer (59), dochter Lore (30) en zoon Jasper (27) hun biologische melkveebedrijf in het Oost-Vlaamse Sint-Lievens-Esse uit met een geitentak. Waar veel andere Vlaamse veehouders het pad van schaalvergroting kozen, besloot de familie De Middelmeer voor verbreding te gaan. 'De komst van Jasper en Lore in het bedrijf verplichtte ons om te investeren in het bedrijf; we gingen van een eenmans- naar een driemansbedrijf',

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Wim, Jasper en Lore De Middelmeer
aantal koeien	60
aantal geiten	500
melkproductie	6500 4,20 3,40
grondgebruik	75 ha grasklaver, 20 ha graan, 1,5 voederbieten, 1 ha aardappelen
bedrijfsvoering	biologisch

vertelt Wim De Middelmeer. 'De stal van de koeien uit de jaren tachtig was verouderd. Om meer koeien te melken zouden we een nieuwe stal moeten bouwen. Maar extra biologische koeienmelk afzetten was op dat moment lastig, terwijl de vraag naar biologische geitenmelk juist groot bleek. We kozen er daarom voor om ons bedrijf te verbreden met een geitentak', legt de Vlaamse veehouder uit. 'Het voordeel van een tweede tak is bovendien dat we niet op één paard wedden, maar de risico's spreiden', voegt Lore toe.

Kuilgras verleden tijd

Koeien en geiten combineren op één bedrijf kent meer positieve aspecten dan alleen de risicospreiding, zo hebben de ondernemers op de Speiboerderij inmiddels ervaren. Bijvoorbeeld bij het weiden van de koeien en de geiten. 'Geiten zijn heel gevoelig voor wormen, maar koeien zijn geen gastheer voor de wormen van geiten', legt Lore uit. 'Ze kunnen daardoor op hetzelfde perceel weiden. Eerst de koeien en dan de geiten, of andersom. Zo hoeven de geiten niet snel op hetzelfde perceel terug te keren.' Geiten zijn bovendien niet alleen kieskeurig wat hun rantsoen betreft, ze zijn ook sneller van slag als de ruwvoer kwaliteit afwijkt. 'Als er een slecht plekje in

graskuil zit, reageren geiten daar heel snel op', is de ervaring van Wim De Middelmeer.

De Vlaamse ondernemers investeerden daarom vijf jaar geleden in een grasdroogschuur om hooi te maken. De geiten krijgen nu geen kuilgras meer, de koeien evenmin. 'Bij een heel hoge productie zouden koeien met hooi misschien niet genoeg voedingsstoffen binnenkrijgen, maar hooi is wel het gezondst', stelt Wim, die wat productie betreft niet het onderste uit de kan wil halen. Met de huidige productie van zo'n 6500 kg melk met 4,2% vet en 3,4% eiwit is de veehouder tevreden. 'Koeien moeten niet lopen, maar wandelen. Hoe extensiever je werkt, hoe gezonder. We hebben weinig last van lebmaagverplaatsingen, uierontstekingen of klauwproblemen en de dierenartskosten zijn laag.'

Aan de lopende band gras maaien

Ook op de spreiding van het werk heeft de grasdroogschuur een positief effect. 'Vroeger moesten we veel hectares in een korte tijd inkuilen. Dat zorgde voor piekmomenten op het bedrijf', herinnert Wim zich. 'Nu maaien en drogen we gras aan de lopende band. We maaien drie à vier hectare per keer. Dat zorgt voor minder stress en een continue vraag naar

Foto links: klaver maakt op alle percelen deel uit van het grassenbestand

Foto rechts: de koeien krijgen alleen nog hooi en vers gras; kuilgras is uit het rantsoen verdwenen

▲
Een kraan boven in de nok legt met een grijper het gras in de boxen

arbeid. Regen heeft daarnaast minder impact, omdat we per keer maar een beperkte oppervlakte maaien.' Op het erf is de grasdroogschuur niet te missen. De eigenhandig gebouwde schuur is zo'n tien meter hoog en bestaat uit vier grote boxen van twaalf bij twaalf met een hoogte van zeven meter. Door een dubbele wand in de nok van de stal wordt de lucht onder het dak opgewarmd door de zon. Ventilatoren blazen deze lucht via een lattenbodem onder in de boxen door het hooi. Een kraan boven in de nok legt met een grijper het gras in de boxen. 'Maximaal twee meter tegelijk', geeft Jasper aan. 'Bij meer gras wordt het gewicht van het gras te zwaar en drukt het te veel op elkaar. Dat maakt het lastig om de lucht er goed

door te blazen', verduidelijkt de Vlaamse veehouder. Bij een hoge luchtvochtigheid kunnen de veehouders het droogproces verbeteren door met een houtkachel de lucht die door het hooi geblazen wordt, extra op te warmen. Het daarvoor gebruikte hout is afkomstig van de houtwallen op het eigen bedrijf. Het droogproces vraagt de nodige energie, die voor een deel wordt opgewekt door zonnepanelen op het dak van de droogschuur. 'Het voordeel is wel dat we nu geen plastic meer nodig hebben', geeft Wim aan. 'Ook hoeven we de loonwerker niet meer in te schakelen.'

De veldperiode houden de ondernemers het liefst zo kort mogelijk. 'We streven naar een drogestofpercentage van rond de vijftig procent.' Het najaarsgras drogen de ondernemers bewust niet. 'Dat bevat te weinig structuur en te veel vocht. Het vergt te veel energie om dat te drogen. We kiezen er dan voor om het gras vers te voeren.'

Tot in december vers gras voeren

Vers gras vormt sowieso een belangrijk onderdeel van het rantsoen. Vrijwel het hele jaar krijgen de koeien vers gras, deels via weidegang en deels via stalvoeren. In het weideseizoen lopen de koeien dag en nacht buiten. 'Vorig jaar hebben we tot in december vers gras gevoerd. Afgelopen jaar zijn we in maart alweer gestart met vers gras voeren', weet Wim.

In de wintermaanden krijgen de koeien een simpel rantsoen van honderd procent hooi, aangevuld met 1 kilo droge stof voederbieten en 1,5 kilo gemalen graan. De koeien krijgen daarnaast een heel beperkte hoeveelheid aangekocht krachtvoer. 'Naar verhouding voeren we de geiten meer krachtvoer, omdat ze sneller in productie dalen dan de koeien', legt Jasper uit, die het meeste werk bij de geiten voor zijn rekening neemt. 'Daarnaast levert de geitenmelk ook meer op, dus kunnen we ons daar duurdere input veroorloven.'

Voor de teelt van grasklaver is 75 hectare beschikbaar, waarvan ongeveer de helft alleen gemaaid wordt. Ook proberen de veehouders meer kruiden in het gras te krijgen. Daarnaast verbouwen ze 20 hectare graan, een mengsel van triticale, haver en een vlinderbloemige als veldbonen, dat gemalen wordt en als krachtvoer beschikbaar is. Daarnaast maakt 1,5 hectare voederbieten deel uit van het bouwplan. 'Ook toen we nog een gangbaar bedrijf waren, produceerden we het ruwvoer voor de koeien altijd zelf. Na de omschakeling zijn we granen gaan telen om ook in ons eigen krachtvoer te kunnen voorzien', vertelt Wim, die al in 1998 omschakelde naar een biologische bedrijfsvoering. 'Ik voorzag dat het gebruik van pesticiden geen lang leven beschoren zou zijn. Tegelijkertijd vond ik het ook een uitdaging om zonder hulpmiddelen te produceren. Ik wilde de buitenwereld bewijzen dat dat kon', zo verwoordt De Middelmeer zijn motivatie voor omschakeling.

Niet veel interesse voor omschakeling

Waar biologische producenten tegenwoordig geen uitzondering meer zijn, was dat eind jaren negentig anders. 'Niet iedereen snapte onze omschakeling.

Het werd meer als achteruitgang dan als vooruitgang gezien en men vroeg zich af of het technisch haalbaar was. Iedereen volgde de resultaten op de voet. Toen na verloop van tijd bleek dat het lukte, werd de interesse steeds minder', vertelt Wim.

De melkprijs speelde destijds geen rol bij het omschakelen. Sterker nog, er was eigenlijk geen afzet voor biologische melk. 'Een deel van de melk verkochten we lokaal, de rest ging als reguliere melk weg.'

Pas in 2000 startte de eerste ophaalronde voor biologische melk in Vlaanderen. In 2002 richtte De Middelmeer samen met een groep veehouders de coöperatie Biomilk.be op. Al vanaf de start is hij verantwoordelijk voor de verkoop van de melk van de coöperatie, waar intussen 20 Vlaamse en 25 Waalse bedrijven bij zijn aangesloten. 'Ik hoop dat er meer boeren bijkomen, maar er is niet veel interesse voor omschakeling', geeft Wim aan. 'Veel gangbare bedrijven hebben het pad van schaalvergroting gekozen en daarvoor investeringen gedaan. Dat maakt omschakelen naar biologische landbouw lastig. Het helpt ook niet dat de gangbare melkprijs laag is. De omschakelingsperiode van anderhalf jaar is dan moeilijk te overbruggen.'

Bezoek aan hoevewinkel als uitstapje

Vrijwel alle melk van de koeien op de Speiboerderij gaat naar Biomilk.be, die een vrij stabiele melkprijs van 47 cent per liter uitbetaalt. Veel hoger zal de biologischemelkprijs niet worden, verwacht Wim De Middelmeer. 'De prijszetting is gelimiteerd. In Vlaanderen is de melkprijs van gangbare melk vrij laag. Als het gat tussen gangbaar en biologisch te groot wordt, haken consumenten af', stelt Wim.

Een klein deel van de melk, zo'n vijf procent, verwerkt Lore zelf tot onder meer boter, yoghurt en rijstepap. Twee dagen per week opent ze de hoevewinkel op het erf, waar sinds dit jaar ook eigengemaakte rauwmelkse geitenkaasjes te koop zijn. Kazen van Biomilk.be zorgen voor een nog groter assortiment. De uitbraak van corona betekende afgelopen voorjaar meer klandizie, geeft Lore aan. 'Iedereen moest thuisblijven en een bezoek aan onze hoe-

winkel ervaren mensen echt als een uitstapje.' Ook al is die hausse uit het voorjaar wat afgezwakt, de familie De Middelmeer gaat zeker door met de hoevewinkel. 'De thuisverwerking is arbeidsintensief, maar levert wel meer marge op', geeft Lore aan. En die meerwaarde is niet alleen financieel, zo vertelt de Vlaamse melkveehouderster. 'Thuisverwerking geeft ons de kans om met mensen te communiceren en ze te laten zien waar de producten vandaan komen. We willen beslist geen zuivelfabriek worden, maar dat contact met consumenten zien we als een groot voordeel.'

▲ Zonnepanelen op de grasdroogschuur leveren een deel van de energie die nodig is voor het droogproces

▼ Zo'n vijf procent van de melk verwerken de veehouders zelf tot onder meer yoghurt en rijstepap

